

Vastaus kirjalliseen kysymykseen

Miten hallituksessa nähdään kulttuurin, mukaan lukien taiteen, ja urheilun julkisen rahoituksen epätasapaino ja mahdolliset toimenpiteet asian korjaamiseksi ja miten jatkossa turvataan nuorten urheilijoiden tuki 6 000 euron apurahan poistuessa?

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Juha Mäenpää /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 465/2025 vp:

Miten hallituksessa nähdään kulttuurin, mukaan lukien taiteen, ja urheilun julkisen rahoituksen epätasapaino ja mahdolliset toimenpiteet asian korjaamiseksi ja miten jatkossa turvataan nuorten urheilijoiden tuki 6 000 euron apurahan poistuessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtion myöntämät apurahat, urheilijoiden harjoittelu- ja valmennusapuraha ja taiteilija-apuraha ovat toisistaan erillisiä ja erikseen luotuja rahoituskokonaisuuksia. Taiteilija- ja urheilija-apurahajärjestelmien synty ja kehittyminen juontuvat kahden toimialan omista historiallisista lähtökohdista.

Urheilija-apurahoja on myönnetty vuodesta 1994 alkaen. Urheilun apurahajärjestelmä luotiin 1990-luvulla turvaamaan hiipumaan päin ollutta olympialaismenestystä. Apurahan tarkoituksena on sekä parantaa kansainvälisen tason urheilijoiden harjoitusmahdollisuuksia että turvata huippu-urheilijoiden taloudellista asemaa. Taiteilija-apurahojen myöntämisestä on säädetty erillisellä lailla (734/1969) jo vuonna 1969. Urheilija-apurahoista ei kuitenkaan nähty tarpeelliseksi säätää lailla, vaan määrärahan käytössä sovelletaan Liikuntalain (390/2015) 14 pykälää huippu-urheilun edistämisestä.

Urheilija-apuraha myönnetään harkinnanvaraisesti, apurahan hakuilmoituksessa kunakin vuonna kerrottuihin apurahan haku- ja myöntökriteereihin perustuen. Urheilija-apurahan myöntökriteereitä on muutettu kunakin aikana tarkoituksenmukaiseksi nähdyllä tavalla, kansainvälisen huippu-urheilun kehitystä ja tarpeita seuraten. Viimeisimmät muutokset on tehty koskien vuodelle 2026 myönnettäviä apurahoja huippu-urheilun asiantuntijaryhmän ja Olympiakomitean näkemyksiin perustuen. Vuoden 2024 kesäolympialaisissa Suomi jäi ensimmäistä kertaa nykyaikaisten olympialaisten historiassa kokonaan ilman mitaleita. Ministeriö toteutti tarvittavista toimenpiteistä selvitystyön yhteistyössä huippu-urheiluyhteisön kanssa. Johtopäätöksenä oli merkittävät tehostamistoimenpiteet huippu-urheiluverkostossa, joiden osana päätettiin myös huippu-urheilun julkisen tuen suuntaamisesta jatkossa nimenomaan potentiaalisimpien mitalikandidaattien menestysmahdollisuuksien turvaamiseen. Apurahakategorioita on jatkossa kaksi kolmen sijasta: iso

apuraha kasvaa suuruudeltaan 24 000 euroon, ja pieni apuraha on 12 000 euroa. Tässä yhteydessä erillisestä nuoren urheilijan apurahasta päätettiin luopua. Nuoret urheilijat ovat kuitenkin jatkosakin yksi urheilija-apurahojen kohderyhmä. Urheilija-apuraha voidaan edelleen myöntää nuorelle urheilijalle poikkeuksellisen hyvän, ikään suhteutetun tuloskehityksen perusteella. Lisäksi Olympiakomitea on kokoamassa nuoria urheilijoita tukevaa Next Generation -ohjelmaa.

Urheilija-apurahiin on vuonna 2025 ollut käytettävissä enintään 2 300 000 euroa, ja apuraha myönnettiin kaikkiaan 263 urheilijalle. Valtion vuoden 2026 talousarviossa huippu-urheilun tarkoituksiin varattuja määrärahoja on yhdistetty niin, että apurahiin ja lajiliittojen huippuvalmennuksen tehostamistukiin varatut määrarahat on yhdistetty samalle määrärahariville, jonka suuruus on 9 000 000 euroa. Määrärahan kokonaismäärää ei ole muutettu, mutta muutos mahdollistaa tarkoituksiin käytettävissä olevien määrärahojen joustavamman käytön. Lisäksi apurahauudistuksessa mahdollistetaan, että kansainvälisellä huipulla jo oleville urheilijoille voidaan myöntää suurempi apuraha myös kahdeksi vuodeksi kerrallaan, kun aiemmin apurahat ovat olleet vuosittaisia.

Kulttuurialan tuotteet ja kulttuuripalvelut perustuvat sisältöihin, joiden tekijöinä ovat taiteilijat ja muut kulttuurialan ammattilaiset. Suomalaisen taiteen ja kulttuurin kuluttaminen ja siihen osallistuminen edellyttävät, että mahdollisuudet ammattimaiselle taiteelliselle toiminnalle turvataan. Ammattitaiteilijoille on tyypillistä, että toimeentuloa saadaan vuorotellen apurahansaajana, palkansaajana ja yrittäjänä. Muun muassa kuvataide ja kirjallisuus ovat niin sanottuja yksilötaiteita ja nojaavat muita taiteenaloja vahvemmin apurahajärjestelmään, koska aloilla toimitaan etupäässä vapaina taiteilijoina.

Taiteilija-apurahat muodostavat keskeisen osan valtion rahoituksesta taiteen edistämiseen. Valtion taiteilija-apurahoista annetussa laissa (734/1969) säädetään 545 apurahavuotta vastaavien taiteilija-apurahojen sekä erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille myönnettävien valtion taiteilija-apurahojen maksamisesta. Valtion taiteilija-apurahojen määrä ja pituudet vaihtelevat taiteenaloittain. Kolmi- ja viisivuotisia taiteilija-apurahoja jaetaan ensi sijassa alallaan ansioituneille ammattitaiteilijoille; yksi- ja puolivuotisia apurahoja jaetaan myös nuorille tai uransa alussa oleville taiteilijoille. Vuonna 2026 taiteilija-apurahojen maksamiseen on käytettävissä 14 786 000 euroa ja erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille myönnettävien valtion taiteilija-apurahojen maksamiseen 597 000 euroa. Taiteilija-apurahan suuruus on 2 249 euroa kuukaudessa vuoden 2026 alussa. Kahdeksan prosenttia hakijoista, 303 henkilöä, sai vuoden 2026 alusta alkavan taiteilija-apurahan.

Taiteilijaeläkkeiden ja urheilijaeläkkeiden myöntämistä säätelevät lait, jotka ovat myös sisällöltään hyvin yhtenevät. Näihin vuosittain varatut määrarahat ovat kuitenkin hyvin erisuuruiset.

Urheilijaeläkkeiden myöntämistä säätelee laki ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä (1419/2014), jonka mukaan eläke on tarkoitettu ensisijaisesti tunnustukseksi Olympiakisoissa saavutetusta kulta- tai pronssimitalista. Erityisestä syystä eläke voidaan myöntää myös merkittävästä kansainvälisestä urheilusta. Urheilija- ja taiteilijaeläke ovat sosiaalietuuden luonteisia etuja, joiden myöntämisen ehtona on myös laissa erikseen säädetyn tulorajachdon täyttyminen. Vuonna 2026 urheilijaeläkkeisiin on käytettävissä enintään 459 000 euroa. Ylimääräisiä urheilijaeläkkeitä oli vuoden 2025 lopussa maksussa yhteensä 27 entisellä huippu-urheilijalla. Heistä 12 on saavuttanut olympiakultamitalin.

Ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun lain (194/2016) mukaan ylimääräinen taiteilijaeläke voidaan myöntää taiteilijalle, joka asuu tai on asunut pysyvästi Suomessa, tunnustukseksi hänen ansiokkaasta toiminnastaan luovana tai esittävänä taiteilijana. Päätökset perustuvat arvioon hakijoiden taiteellisesta toiminnasta sekä tietoon hakijoiden eläketulosta ja muista pysyvistä tuloista. Taiteilijaeläke voidaan myöntää yli 60-vuotiaille tai pysyvästi työkyvyttömille, joiden tulot eivät ylitä tulorajaa. Taiteilijoiden keskimääräinen eläketulo jää hyvin alhaiseksi, sillä taiteellinen toiminta perustuu harvemmin työsuhteeseen, joka tuo eläketurvaa. Taiteilijaeläkkeellä on tästä syystä suuri merkitys ikääntyvien taiteilijoiden toimeentulolle. Taloudelliset haasteet näkyvät eläkkeiden tarpeen jatkuvassa kasvussa. Vuonna 2025 taiteilijaeläke (1 623 euroa / kk) myönnettiin alle kahdeksalle prosentille hakijoista.

Helsingissä 12.1.2026

Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Mika Poutala